

Maratonista tuli suosittu olympialaji

● Kun ensimmäiset nykyajan olympialaiset piti järjestää Ateenassa 1896, hankkeen aloitteentekijä Pierre de Coubertin kaipasi jonkinlaista vetovoimaista tapahtumaa, joka vielä kruunaisi koko tilaisuuden. Valinta osui pedagogi Michel Bréalin ehdotukselle, jonka mukaan ensimmäisen Maratonin voitonviestin Ateenaan vieneen juoksijan muistoksi järjestettäisiin juoksu Maratonista Kreikan pääkaupunkiin Ateenaan.

Lontoon olympialaisten 1908 maraton oli ensimmäinen, jossa juostiin 42 195 metriä, sama matka joka nykyäänkin juostaan.

Tätä ehdotusta pidettiin niin mainiona, että siitä tuli pysyvä olympialajilaji. Matkan pituuden sopimisesta tuli kuitenkin erimielisyyttä. Päätie Maratonista Ateenaan on runsaat 40 kilometriä, mutta löytyy myös oikotie Pantelikon-vuoren toiselta puolelta, joka on 35 kilometriä pitkä. Tästä syystä varhaisissa olympialaisissa maratonin matka vaihteli. Vasta vuonna 1921 sovittiin, että matkan pituuden tuli olla 42 195 metriä, mikä perustui Lontoon olympialaisissa 1908 juostuun matkaan (26 mailia 385 jardia). Esimerkiksi Ruotsissa jatkettiin 40 kilometrin juoksemista vielä 1940-luvulla. Vuonna 1982 syntyi Association of International Marathons, joka antoi yhtenäiset kilpailusäännöt koko maailmalle.

Herodotos ei esimerkiksi kerro Maratonin armeijoiden vahvuutta, vain kaatuneiden määrät. Hän ei myöskään mainitse tietoa persialaisten ratsuväestä — tämä tieto tulee 900-luvulla jaa. kirjoitetusta sanakirjasta. Ja että kreikkalainen falangi olisi hyökkäyksen aikana ”rynnännyt jättiharppauksin” koko 8 stadionin (1 420 metriä) matkan, kuten hän väittää, perustuu todennäköisesti veteraanien kerskailuihin. Nykyään tehdyt kokeet osoittavat, että tuskin kukaan pystyy sellaiseen täydessä hopliittivarustuksessa.

Tarinoita paranneltiin

Kreikkalaiset ja roomalaiset historioitsijat jatkoivat historian koristelua koko antiikin ajan. Persialaisia sanotaan olleen 200 000, 300 000 tai peräti 600 000 miestä — nykyajan arvio on noin 25 000. Edes taistelun täsmällistä ajankohtaa ei tiedetä. Mainintaan täyden kuun ajasta perustuen voi laskea, että se olisi ollut 12. elokuuta tai 12. syyskuuta.

Tunnetuin on kuitenkin tarina pitkänmatkanjuoksija Feidippideestä. Taistelun jälkeen hänen sanotaan juosseen Ateenaan ja huutaneen: ”Olkaa tervehdityt, olemme voittaneet!”, ja sen jälkeen kaatuneen kuolleen maahan. Tämä tieto tulee elämäkertakirjoittaja Plutarkokselta, joka eli 600 vuotta persialaissotien jälkeen. Vaikuttaa siltä, että hän sekoitti lähetti Feidippideen toiseen juoksijaan, joka legendan mukaan kuoli suorittuaan tehtävän Aleksanteri Suurelle. Todellinen maratonjuoksu oli kaikesta huolimatta se, kun koko kreikkalaisten armeija lähti pikamarssia kohti kotia heti taistelun jälkeen.

Taistelu sai alusta asti mytologisia mitasuhteita. Ateenassa pylvässali koristeltiin maalauksin, jotka esittivät kahta klassista kreikkalaista taistelua: Troijan sotaa ja Maratonin taistelua. Tuota pikaa alettiin sepittää runoja ja lauluja taistelun sankareista. Yhteisössä, jossa ei ollut painettuja histori-anikirjoja, oli runollinen totuus yhtä tärkeää, ellei tärkeämpääkin kuin historiallinen.

Demokratian voitto

Maratonin taistelusta tuli suunnaton propagandavoitto demokratialle. Oltuaan ennen vain yksi Kreikan monien valtioiden joukossa Ateenasta tuli nyt kansan yhteisen tahdon ja rohkean uhratumisen

Hitlerin arkeologit löysivät sotapäällikön kypärän

● Natsi-Saksa miehitti 1941 Kreikan. Vajaa vuosi ennen hyökkäystä saksalaiset suorittivat kaivauksia Olympiasa. 1940 löytyi ruosteinen pronssikypärä, jota kukaan ei välittänyt tutkia tarkemmin. Jos saksalaiset olisivat tehneet sen, kypärästä olisi oletettavasti tullut Kolmannen valtakunnan kulttiesine ja itärintaman vihollista vastaan käydyn taistelun symboli. Nimittäin, kun kypärä otettiin tutkitavaksi ja puhdistettiin vuonna 1953, osoittautui että toisessa poskisuojaassa

oli kirjoitus ”MILTIADES ANETHEKE TOIDI” eli ”Miltiades lahjoitti (sen) Zeukselle”. Kypärän tyyppi, samoin kuin kirjainten malli voidaan ajoittaa 400-luvun alkuun eaa. Kyseessä on todennäköisesti Miltiadeen oma kypärä Maratonista, jonka kiitokseksi voitosta lahjoitti ylijumala Zeuksen temppelille. Antiikin pyhäköt olivat tupaten täynnä samantapaisia lahjoja, joita säännöllisin väliajoin piti raivata ulos. Jossakin vaiheessa kypärä piilotettiin Olympian

Miltiadeen kypärä on tätä nykyä esillä Olympian arkeologisessa museossa.

stadionin maavallien alle. Harva arkeologinen esine antaa näin suoran — ja melkein juhallisen — kosketuksen menneisyyteen.

kautta ”ensimmäinen valtio Hellaassa”, eli Kreikassa.

Kansainvälisessä politiikassa voitto sai kuitenkin toisen tulkinnan ja vaikutuksen. Persialaisten näkökulmasta kyseessä oli pieleen mennyt sotaretki. Kostaakseen ja saattaakseen totutun maailmanjärjestyksen takaisin persialaiset alkoivat heti suunnitella uutta täysimittaista valloitusretkeä Kreikkaan, tähtäimessä kerta kaikkiaan murskata niskuroivat kreikkalaiset.

Kymmenen vuotta myöhemmin kohti Eurooppaa marssi valtava armeija, useita satojatuhansia miehiä, jotka oli koottu Persian valtakunnan kaikilta kulmilta. Myös tämän kerran kreikkalaiset onnistuivat lyömään takaisin maahantunkeutajat.

»Taistelun jälkeen kerrotaan Feidippideen juosseen Ateenaan ja huutaneen: »Olkaa tervehdityt, me olemme voittaneet!», ja sitten kaatuneen kuolleen maahan»

Ajan mittaan vahvistui käsitys, että kreikkalaiset olivat taistelleet vapauden ja demokratian puolesta itämaista tyranniaa vastaan. Kun Kreikka 1820-luvulla taisteli itsensä vapaaksi Osmanien valtakunnasta ja demokratiat sittemmin alkoivat kasvaa Euroopassa ja Yhdysvalloissa, Maraton korotettiin länsimaiden ja viearaan Orientin vastakohtien symboliksi.

Nykyään useimmat arvioitsijat karttavat historiallisten tapahtumien väärin-

käyttöä väitetyt idän ja lännen välisen taistelun polttoaineena.

Paremmiin sopiva symboli taistelulle on se soutustadion, joka rakennettiin Ateenan olympialaisia 2004 varten. Se sijaitsee täsmälleen sillä paikalla kuin järvi, johon persialaisia hukkui taistelun jälkeen. Tulevaisuudessa voivat koko maailman urheilijat kokoontua sinne reiluun kilpaan rauhan merkeissä, sen sijaan että taistelisivat elämästä ja kuolemasta. ●

Maratonin voiton jälkeen ateenalaiset täyttivät tämän aarekammion Delfoissa persialaisella sotasaailla uhriksi Apollon-jumalalle.

© SHUTTERSTOCK/ARTISTIC IMAGES

Tarun mukaan taistelun jälkeen viestinviejä Feidippides juoksi runsaat 40 kilometriä Ateenaan kertoamaan kreikkalaisten voitosta.